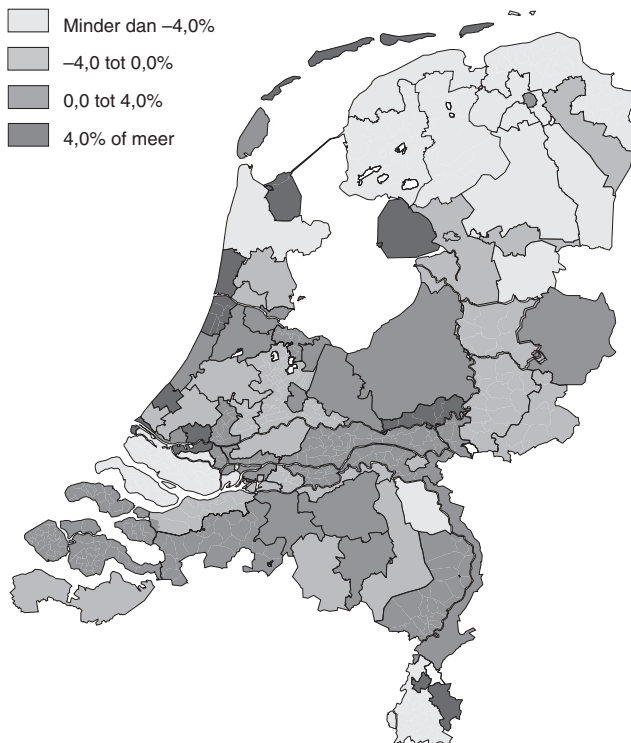

Toen en nu

Verhuisstromen, 1948–2004

In 1951 publiceerde het CBS zijn eerste Statistiek van de binnenlandse migratie. Het betrof cijfers van de geregistreerde woonplaatsveranderingen over 1948, afkomstig uit de gemeentelijke bevolkingsregisters. Op de verhuiskaarten die de gemeenten bijhielden, stonden de vertrokken en gevestigde personen onderscheiden naar de plaats in het gezin (gezinshoofden, gezinsleden en afzonderlijk gemitgereerde mannen en vrouwen), met de vermelding van de gemeente van vertrek of vestiging. Het CBS presenteerde de gegevens voor alle 61 economisch-geografisch gebieden (kaart).

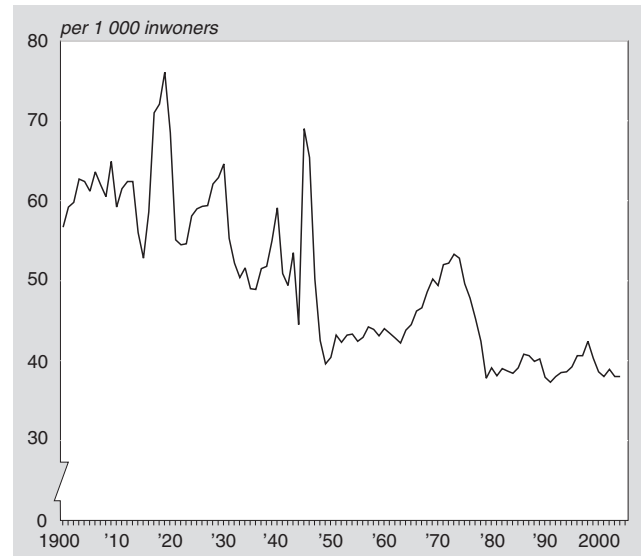
Vestigingssaldo per economisch-geografisch gebied, 1948

Deze kaart toonde een voor die tijd kenmerkend patroon. Gebieden met een agrarisch karakter lieten vertrekoverschotten zien. Enige uitzonderingen waren de Wieringermeer en de Noordoostelijke Polder. In de Wieringermeer ging het om de terugkeer van mensen die in de oorlog uit het gebied waren weggetrokken. Het grote vestigingsoverschot in de Noordoostelijke Polder hield verband met de

voortschrijdende ontginning van de polder. Gebieden met een industrieel karakter en alle grote steden, maar opmerkelijk genoeg niet Nijmegen, waren belangrijke vestigingsplaatsen. Na de grote verhuismobiliteit van de jaren 1945–1947 was 1948 overigens het eerste jaar waarin de intergemeentelijke verhuisstroom tot rust was gekomen (grafiek).

Verhuizingen tussen gemeenten, 1900–2004

De meeste mensen verhuisden in 1948 binnen de eigen woonprovincie. In het noorden en zuiden was het aandeel intraprovinciaal verhuisden het hoogst. In Limburg verhuisde zelfs twee derde binnen de eigen provincie. In Drenthe en Utrecht was deze intraprovinciale verhuisstroom het laagst, met ongeveer een derde. Daar hoefde men niet ver te reizen om de provincie te verlaten.

Het aantal personen dat van woonplaats verandert, is inmiddels anderhalf keer zo groot als in 1948. In 2004 waren het ruim 600 duizend personen (3,8 procent van de bevolking) die, alleen of in gezinsverband, naar een andere gemeente verhuisden. In relatief opzicht verschilt het aantal verhuizers tegenwoordig echter nauwelijks met dat van 1948. De bijna 420 duizend personen die in 1948 verhuisden, vormden 4,2 procent van de bevolking.

CBS, 1951, Binnenlandse migratie 1948, Mededelingen Afdeling algemene tellingen en bevolkingsstatistiek, no. 1007. CBS, 's-Gravenhage.